

บทที่ 4

สถานีวิทยุกระจายเสียงระหว่างประเทศที่ออกอากาศภาคภาษาไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้บริการกระจายเสียงไปยังต่างประเทศ หรือที่เรียกว่า บริการกระจายเสียงภาคโพ้นทะเล นับเป็นการกระจายเสียงข้ามพรมแดน (transborder broadcasting) ประเภทหนึ่ง* ซึ่งสถานีวิทยุประเภทนี้มีคุณสมบัติพิเศษ โดยสามารถส่ง สัญญาณข้ามล้าไปในเขตแดนของประเทศเป้าหมายได้อย่างอิสระ จึงมีบทบาทในการสื่อสาร ไปยังผู้ฟังในประเทศเป้าหมายตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของผู้ส่งกระจายเสียง

Head¹ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "Official External Service" ว่าหมายถึง บริการการส่งกระจายเสียงภาคโพ้นทะเล ซึ่งส่งกระจายเสียงโดยหน่วยงานของรัฐบาล และ ในนามของประเทศผู้ส่งกระจายเสียงไปยังเป้าหมายคือผู้ฟังต่างประเทศ การกระจายเสียง ภาคโพ้นทะเลทำหน้าที่เสมือนกับ "อาวุธทางการทูต" (arm of diplomacy) ส่วนใหญ่จะ ส่งกระจายเสียงด้วยระบบคลื่นสั้นไปยังผู้ฟังที่อยู่ห่างไกล แต่บางสถานีก็ใช้คลื่นขนาดกลาง และคลื่นยาวด้วย

การกระจายเสียงภาคโพ้นทะเลเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในปีค.ศ. 1927 ประเทศ เนเธอร์แลนด์นับเป็นประเทศแรกที่ส่งกระจายเสียงไปยังประเทศอาณานิคม โดยกระจายเสียง ด้วยภาษาของตน และต่อมาประเทศต่างๆ จึงเริ่มดำเนินการกระจายเสียงไปยังต่างประเทศ ด้วยภาษาของประเทศผู้ส่งกระจายเสียงเอง

ช่วงปี ค.ศ. 1930s จึงเริ่มมีการกระจายเสียงภาคต่างประเทศด้วยภาษาต่างๆ ซึ่ง เป็นภาษาของประเทศผู้รับสาร โดยให้ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่นและภาษาของคนพื้นเมือง

* Head ได้จำแนกการกระจายเสียงข้ามพรมแดน ออกเป็น 7 ลักษณะ ได้แก่ (1) สัญญาณข้ามพรมแดน (2)บริการกระจายเสียงภาคโพ้นทะเล (3)สถานีวิทยุกระบอกเสียงตัว แทน (4)สถานีวิทยุทางการเมืองเฉพาะกิจ (5)บริการด้านการทหาร (6)สถานีวิทยุเพื่อการค้า (7) สถานีทางศาสนา

¹ Head, S. W., World broadcasting systems (California: Wadsworth, 1985), p.342.

และการกระจายเสียงภาคต่างประเทศนี้ก็ทวีความสำคัญขึ้นอย่างมากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และระหว่างสงครามโลกครั้งนี้ ทำให้เกิดสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคต่างประเทศขึ้นอย่างมากมาย

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 สภาวะไร้เสถียรภาพของสังคมนานาชาติและสภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกในระยะศตวรรษที่ 1920 และ 1930 ปรากฏว่ารัฐเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยมเห็นความสำคัญของการโฆษณาชวนเชื่อ จึงจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อไว้อย่างดี ในขณะที่ประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจในระยะที่สงครามเย็น (ค.ศ. 1947) เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ²

การขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาผู้นำฝ่ายประชาธิปไตย กับประเทศสหภาพโซเวียตผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง หรือที่เรียกกันว่า "สงครามเย็น" นั้น เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ หรือเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กทั่วโลก โดยทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องตัดสินใจว่าจะรับเอาอุดมการณ์ของมหาอำนาจใดมาหนึ่งมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของตนหรือไม่³

ประเทศมหาอำนาจต่างใช้กลวิธีการโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อการแพร่ขยายอุดมการณ์ทางการเมือง และมีการเลือกใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนในประเทศอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกล เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้เชื่อถือตามอุดมการณ์ของตน

การกระจายเสียงระหว่างประเทศที่กระจายเสียงมาสู่ประเทศในแถบเอเชียมีการเติบโตมากในช่วงเวลาที่เกิดความขัดแย้งดังในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2, การต่อสู้ระหว่างชนชาติ,

² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529), หน้า 514.

³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 12 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540), หน้า 33.

สงครามจิตวิทยาและอุดมคติของลัทธิคอมมิวนิสต์, การแตกแยกของโซเวียต, และสงครามอินโดจีน⁴ เหตุการณ์สำคัญเหล่านี้ทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน

แม้ว่าในปัจจุบันสงครามเย็นได้ยุติลงแล้ว แต่สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการบริการพิเศษเหล่านั้นยังคงดำเนินการอยู่ ข้อมูลนี้จึงบ่งชี้ได้ว่าประเทศต่างๆ ต่างเห็นความสำคัญและคาดหวังว่าการกระจายเสียงข้ามพรมแดน ในลักษณะของสถานีวิทยุกระจายเสียงระหว่างประเทศ จะก่อให้เกิดบทบาททางใดทางหนึ่งที่มีประโยชน์แก่ประเทศผู้กระจายเสียง และมีบทบาทในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในการสำรวจจำนวนของสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคต่างประเทศ พบว่าเป็นการยากที่จะสามารถระบุจำนวนที่แน่ชัด เนื่องจากสถานีวิทยุบางสถานีได้บริการกระจายเสียงทั้งภาคในประเทศและภาคต่างประเทศร่วมกัน บางสถานีดำเนินงานกระจายเสียงข้ามพรมแดนโดยสถานีของรัฐกับตัวแทนกึ่งราชการ จึงทำให้เกิดความสับสนในการจำแนกสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคต่างประเทศ (Official External Service) กับสถานีวิทยุลักษณะอื่นๆ อย่างไรก็ตามจากรายงานประจำปี 1983 ของบีบีซี⁵ ได้ระบุข้อมูลว่า มีประเทศต่างๆ ถึง 131 ประเทศได้ส่งกระจายเสียงภาคต่างประเทศ สถานีเหล่านี้จึงเป็นเสมือนตัวแทนของการชุมนุมกันของภาษาต่างๆ มากมาย

จากการศึกษาข้อมูลของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ พบว่ามีสถานีวิทยุต่างประเทศหลายสถานีที่ส่งกระจายเสียงเป็นภาษาไทย แต่ไม่มีข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้อย่างแน่ชัดถึงจำนวนสถานีที่ส่งกระจายเสียงภาษาไทยที่เคยดำเนินการหรือได้ยุติการกระจายเสียงไปแล้ว จากข้อมูลในเบื้องต้น พบว่ามีประเทศต่างๆ ที่ให้ความสนใจส่งกระจายเสียงภาคภาษาไทย ในช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

⁴ Lent, J. A., Broadcasting in Asia and the Pacific : a continental survey of radio and television (Philadelphia: Temple university, 1978), p.317.

⁵ BBC Annual Report and Handbook, 1983 (London: BBC, 1982), p.60, cited in Head, S. W., World broadcasting systems, p.342.

1. ช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 ในช่วงปี ค.ศ. 1939-1945

เรดิโอ เจแปน เริ่มกระจายเสียงภาษาไทยเป็นครั้งแรก เมื่อเดือนมิถุนายน ปีค.ศ. 1940 สถานีวิทยุบีบีซี ภาคภาษาไทย เริ่มกระจายเสียง วันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 1941 และ Australia Calling ภาคภาษาไทย กระจายเสียงประมาณเดือนเมษายนปีถัดมาใน ค.ศ. 1942

2. ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงที่สงครามเย็นเริ่มคุกรุ่น วิทยุเสียงปักกิ่ง ภาคภาษาไทย ส่งกระจายเสียงวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1950 ส่วนวิทยุเสียงอเมริกา ภาคภาษาไทย เริ่มมีบทบาทในการส่งกระจายเสียงในช่วงสงครามเกาหลี โดยเริ่มกระจายเสียงภาษาไทย ประมาณ ปี ค.ศ. 1950 ส่วนวิทยุเสียงเวียดนาม วิทยุเสียงมาเลเซีย และ สถานีวิทยุแห่งชาติลาว เริ่มออกอากาศรายการภาคภาษาต่างประเทศในภายหลัง

แม้ว่าจะมีสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศจำนวนมากที่ส่งกระจายเสียงภาคภาษาไทยเป็นระยะเวลายาวนานมาจนถึงปัจจุบัน แต่มีบางสถานีที่ได้หยุดกระจายเสียงภาคภาษาไทยไปแล้ว เช่น เรดิโอ ออสเตรเลีย

Barry Taylor⁶ เจ้าหน้าที่ของเรดิโอออสเตรเลีย กล่าวถึงเรดิโอ ออสเตรเลีย ภาคภาษาไทย ซึ่งในอดีตเคยกระจายเสียงในนามของ Australia Calling ได้ยุติการกระจายเสียงภาคภาษาไทยในระบบคลื่นสั้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1995 และได้ยุบแผนกภาษาไทยลงเมื่อเดือนกรกฎาคม ปีค.ศ. 1997 โดยได้ชี้แจงเหตุผลในการหยุดการกระจายเสียงภาคภาษาไทยว่า

" บริการกระจายเสียงภาคภาษาไทยของ เรดิโอ ออสเตรเลีย นั้น เริ่มกระจายเสียงประมาณเดือนเมษายน ค.ศ. 1942 ขณะที่ญี่ปุ่นบุกเข้ามาในประเทศไทย เรดิโอ ออสเตรเลียซึ่งในขณะนั้น ใช้ชื่อเดิมว่า " Australia Calling " ได้ทำหน้าที่สถานีเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อในช่วงระหว่างสงคราม โดยกระจายเสียงวันละ 30 นาที มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 2 คน ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 Australia Calling ได้เปลี่ยนชื่อเป็น

⁶ Interview with Barry Taylor, Radio Australia, 13 February 1998.

Radio Australia และเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารมาอยู่ใน Australian Broadcasting Corporation - ABC โดยใช้เจ้าหน้าที่เพิ่มเป็น 4 คน และกระจายเสียงวันละ 1 ชั่วโมง ในช่วงเย็น จนกระทั่งปี ค.ศ. 1976 จึง ได้เปลี่ยนเวลาออกอากาศเป็นช่วงเช้า เนื่องจากผู้ฟังได้ร้องขอมาและสามารถรับสัญญาณในตอนเช้าได้ดีกว่า อีกทั้งเวลาที่ออกอากาศไม่ซ้ำซ้อนกับรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุบีบีซี และวีไอเอ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ต้องหยุดการส่งกระจายเสียงภาษาไทยในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1995 นอกเหนือจากเหตุผลในด้านการถูกตัดงบประมาณแล้ว อีกเหตุผลหนึ่งคือสื่อในประเทศไทยมีอิสระมากขึ้น ประกอบกับจำนวนสถานีวิทยุระบบเอฟเอ็มและเอเอ็มภายในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ผู้ที่สนใจฟังรายการจากเรดิโอออสเตรเลียมีน้อยลง "

อย่างไรก็ตาม จากการรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น พบว่าในปัจจุบันยังมีสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่กระจายเสียงภาคภาษาไทย และมีคุณลักษณะตามที่ Head⁷ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "Official External Service " ว่าหมายถึง บริการการส่งกระจายเสียงภาคพื้นทะเล ซึ่งส่งกระจายเสียงโดยหน่วยงานของรัฐบาล และในนามของประเทศผู้ส่งกระจายเสียงไปยังเป้าหมายคือผู้ฟังต่างประเทศ จำนวน 7 สถานี ดังนี้

- | | | |
|---------------------------------|-----------------------------------|--------------------|
| 1. สถานีวิทยุบีบีซี | กระจายเสียงจาก กรุงลอนดอน | ประเทศอังกฤษ |
| 2. สถานีวิทยุกระจายเสียงญี่ปุ่น | กระจายเสียงจากกรุงโตเกียว | ประเทศญี่ปุ่น |
| 3. วิทยุเสียงอเมริกา | กระจายเสียงจากกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. | ประเทศสหรัฐอเมริกา |
| 4. สถานีวิทยุกระจายเสียงปักกิ่ง | กระจายเสียงจากกรุงปักกิ่ง | ประเทศจีน |
| 5. สถานีวิทยุเสียงมาเลเซีย | กระจายเสียงจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ | ประเทศมาเลเซีย |
| 6. สถานีวิทยุเสียงเวียดนาม | กระจายเสียงจากกรุงฮานอย | ประเทศเวียดนาม |
| 7. สถานีวิทยุแห่งชาติลาว | กระจายเสียงจากกรุงเวียงจันทน์ | ประเทศลาว |

ในบทนี้ จะเสนอรายละเอียดโครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศทั้ง 7 สถานี โดยเสนอประวัติความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงระหว่างประเทศที่มีการออกอากาศรายการภาคภาษาไทย เพื่อเป็นแนวทางให้เห็นภาพโดยรวมขององค์กร และ

⁷ Head, S. W., World broadcasting systems, p.342.

กล่าวถึงการดำเนินงานของภาคภาษาไทย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาไทย ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 5 และ 6

1. สถานีวิทยุบีบีซี (The British Broadcasting Corporation - BBC)

บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งอังกฤษหรือบีบีซี (The British Broadcasting Corporation - BBC) เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศอังกฤษที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของโลก มีประวัติการดำเนินงานที่ยาวนาน และเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ

James Wood ⁸ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของบริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งอังกฤษ ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1922 ในรูปของบริษัท ในนาม The British Broadcasting Company ด้วยความต้องการเผยแพร่ความบันเทิงสู่มวลชน ซึ่งในขณะนั้นดูเหมือนว่าวิทยุจะเป็นสื่อกระจายเสียงสำหรับชนชั้นสูง วิทยุเริ่มได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว โดยเน้นการเสนอแต่ความบันเทิงเร้าใจเป็นหลัก ในระยะแรกรัฐบาลเข้ามาควบคุมเนื้อหาการกระจายเสียง ไม้อนุญาตให้มีการเสนอข่าว หรือการสนทนาเกี่ยวกับการเมือง ต่อมารายการจึงเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้น พร้อมกับที่วิทยุกระจายเสียงเริ่มเป็นสื่อสำหรับคนทั่วไปมากขึ้น

ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1926 The British Broadcasting Company จึงได้ถูกเปลี่ยนอยู่ในรูปของบริษัท ภายใต้การควบคุมของ Royal Charter บีบีซียุคใหม่นี้ได้ J.C. Reith ซึ่งอดีตเคยทำงานกับบีบีซีในตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการทั่วไป และนับว่าการบริหารของ Reith ได้สร้างโฉมใหม่ให้กับบีบีซี แม้ว่า Reith จะเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานในสื่อกระจายเสียง แต่บีบีซีได้เลือกคนที่เหมาะสมอย่างยิ่ง และดูเหมือนว่าสหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกในประวัติศาสตร์ของการกระจายเสียงที่มองเห็นว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการประสานสังคมมากกว่าเป็นเครื่องมือเพื่อความบันเทิง และเป็นประเทศแรกที่มีมองถึงการให้สื่อวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่โฆษณาในระดับประเทศอย่างตรงไปตรงมา และยอมรับว่าสื่อวิทยุมีบทบาทสำคัญใน

⁸ Wood , J. , History international broadcasting (England : Short run press, 1992) , pp.31-35.

การเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ด้วยการแพร่โฆษณาข่าวสารต่างๆ ไปยังส่วนต่างๆของโลก

บีบีซีมีการดำเนินงาน แบ่งเป็น 2 ภาค คือภาคบริการภายในสหราชอาณาจักร ประกอบด้วยสถานีโทรทัศน์ซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ 2 ช่อง และสถานีวิทยุอีก 5 เครือข่าย นอกจากนี้ยังมีสถานีโทรทัศน์และวิทยุระดับท้องถิ่นกระจายอยู่ตามจุดต่างๆ ทั่วประเทศ และภาคบริการโลก (World Service) ดำเนินการกระจายเสียงเพื่อผู้ฟังไพ่นทะเล

1.1 ความเป็นมาของบีบีซีภาคบริการโลก (BBC World Service)

บีบีซี เริ่มการกระจายเสียงคลื่นสั้นขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1932 เพื่อสื่อสารถึงดินแดนเครือจักรภพอังกฤษซึ่งมีอยู่ทั่วโลก ครั้นเมื่อความตึงเครียดในโลกทวีขึ้น ก็เริ่มการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศในปี ค.ศ. 1939 เริ่มด้วยภาษาอาหรับ ต่อมาคือภาษาสเปน โปรตุเกส ฝรั่งเศส เยอรมัน และอิตาลี รัฐบาลรับผิดชอบการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ และให้นโยบายว่าควรกระจายเสียงภาษาใด มุ่งประเทศใด แต่ในแง่เนื้อหาของรายการทางบรรษัทคงมีเสรีภาพและอำนาจในการกำหนดของตนเอง เช่นเดียวกับการกระจายเสียงภาคในประเทศ⁹

การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ (External Broadcasting) ของบีบีซี ดำเนินการกระจายเสียงนับตั้งแต่ ค.ศ. 1932 โดยในเริ่มแรกการกระจายเสียงในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นจะเรียกว่า "Empire Service" และในช่วงสงคราม การดำเนินการส่งกระจายเสียงระหว่างประเทศนี้ถูกเรียกในนามของ "Overseas Services" และ "European Services" จวบจนปี ค.ศ. 1948 กิจการการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ จึงได้เรียกรวมกันในนามว่า "External Broadcasting"¹⁰

⁹ กรมประชาสัมพันธ์, วันวิทยุกระจายเสียงครบรอบ 60 ปี (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การผลิตและเผยแพร่เอกสารกองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์, 2533), หน้า 69-70

¹⁰ Paulu, B., British broadcasting : radio and television in the United Kingdom (Minneapolis: The Jones Proess, 1956), p.382.

นอกจาก BBC External Service ได้ส่งกระจายเสียงในภาคบริการโลกด้วยภาษาอังกฤษตลอด 24 ชั่วโมงมายังภูมิภาคเอเชียและภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลกเป็นประจำทุกวันแล้ว นับว่าการบริการภาคโพ้นทะเลของบีบีซียังให้ความสำคัญอย่างมากกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย เพราะมีการกระจายเสียงเป็นภาษาต่างๆ ที่ใช้ในประเทศในแถบเอเชียด้วย¹¹

ต่อมา BBC External Services จึงเปลี่ยนชื่อเป็น BBC World Service เมื่อปี ค.ศ. 1988 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง และความคุ้นเคยของผู้ฟังทั่วโลก อย่างไรก็ตามเมื่อตอนที่สถานีวิทยุบีบีซีเริ่มออกอากาศรายการคลื่นสั้นสำหรับผู้ฟังที่อยู่นอกประเทศอังกฤษเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1932 นั้น เรียกว่า "Empire Service" ตามสภาพเหตุการณ์ยุคสมัยที่มีชาวอังกฤษไปอาศัยอยู่ตามอาณานิคมต่างๆ แม้กระนั้นบีบีซีก็มีใช้สถานีวิทยุแห่งแรกของโลกที่ออกอากาศไปทั่วโลก เพราะสองปีก่อนหน้านั้นสหภาพโซเวียตก็นำหน้าไปแล้ว ด้วยการออกอากาศทางวิทยุเป็นภาษาต่างๆ ถึง 50 ภาษา¹²

แต่ทว่าในช่วงสงครามสงบตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บีบีซีก็มีลักษณะเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นๆ ต้องปรับเปลี่ยนสถานะของตนให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของโลก มีการตัดทอนหรือยกเลิกการส่งกระจายเสียงบางแผนกบางภาษา มีการเสริมกำลัง หรือเพิ่มการกระจายเสียงบางแผนกหรือบางภาษาตามความเหมาะสม และตามกระแสการเมืองระหว่างประเทศ¹³

ในปัจจุบันวิทยุบีบีซี ภาคบริการโลกส่งกระจายเสียงภาษาต่างประเทศ รวม 36 ภาษา รวมทั้งภาคภาษาไทย โดยส่งกระจายเสียงไปยังผู้ฟัง 6 ภูมิภาคใหญ่ทั่วโลก ได้แก่

¹¹ Harvey , N., Broadcasting in Asia and the Pacific : a continental survey of radio and television . p.381.

¹² ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบีบีซี, ห้าสิบปีบีบีซีภาษาไทย (ลอนดอน :ม.ป.ท., 2534), หน้า 4.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

แอฟริกาและตะวันออกกลาง อเมริกา เอเชียแปซิฟิก ยุโรป ออสเตรเลีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้

1.2 การบริหาร

บีบีซี ได้รับการสถาปนาเมื่อ ค.ศ. 1927 โดยพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary) คณะกรรมการบริหารของบีบีซี สมเด็จพระราชินีแห่งอังกฤษโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชาย - หญิงรวม 12 คน จากบุคคลอาชีพต่างๆ ให้ดำรงตำแหน่งครั้งละ 5 ปี คณะกรรมการบริหารเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มีหน้าที่กำหนดนโยบายทั่วไป ส่วนการบริหารงานนั้นเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการใหญ่ ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้บริหาร¹⁴

บีบีซีมีการดำเนินงาน แบ่งเป็น 2 ภาค โดยภาคบริการภายในประเทศ จะได้รับงบประมาณจากการเก็บค่าธรรมเนียมผู้ชมโทรทัศน์ สำหรับภาคบริการโลก คือการกระจายเสียงเพื่อผู้ฟังโพ้นทะเล จะได้รับการจัดสรรและอนุมัติงบประมาณจากรัฐสภา อังกฤษ ผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศ

คุณสมชัย สุวรรณบรรณ หัวหน้าแผนกภาษาไทย ของสถานีวิทยุบีบีซี¹⁵ กล่าวถึงการทำงานที่บีบีซีว่า

"บีบีซีเวิลด์เซอร์วิสที่ผมสังกัดอยู่นั้นออกอากาศภาษาต่างประเทศ คือคนในประเทศจะฟังไม่ค่อยได้ เพราะยังออกนอกประเทศไปเลย ได้รับเงินอุดหนุนซึ่งเป็นเงินงบประมาณแผ่นดินจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศจะปันเงินที่ได้รับมาจากรัฐบาลมาแบ่งให้บีบีซีก่อนหนึ่ง บีบีซีก็นำเงินก้อนนี้มาบริหาร โดยเงินแต่ละก้อนแต่ละครั้งจะต้องผ่านการอนุมัติของรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรก่อน ส่วน

¹⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบริหารวิทยุกระจายเสียง (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2530) , หน้า 788.

¹⁵ กองบรรณาธิการ "คอลัมน์ GM Interview". ใน นิตยสาร GM ,เล่มที่ 170 (2539) , หน้า 106.

ของเราพูดง่าย ๆ คือบีบีซีภาคบริการโลก ทำงานโดยใช้เงินภาษีอากรจากประชาชน
อังกฤษ "

ถึงแม้ว่า บีบีซี ภาคบริการโลก จะได้รับงบประมาณจากรัฐสภา แต่บีบีซีดำเนินการ
กระจายเสียงโดยปราศจากแรงกดดันทางการเมืองหรือทางธุรกิจ หน่วยงานของรัฐก็ไม่มีสิทธิ
ที่จะเข้าไปก้าวก่ายเรื่องการกระจายเสียง บีบีซีมีอิสระในการตัดสินใจเรื่องรูปแบบ เนื้อหา
รายการ หลักการทำงานนี้เองที่ทำให้บีบีซี เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของผู้ฟังทั่วโลก

1.3 หลักการและวัตถุประสงค์

บีบีซีได้เริ่มส่งกระจายเสียงคลื่นสั้น ในปี ค.ศ. 1932 โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่ง
ข่าวสารติดต่อกับดินแดนเครือจักรภพอังกฤษและประเทศอาณานิคม ต่อมาในช่วงสงคราม
โลก ครั้งที่ 2 บีบีซีจึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางการเมือง สื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง
วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศอาณานิคม แต่สิ่งที่ทำให้สถานีวิทยุบีบีซีได้รับ
ความเชื่อถือจากผู้ฟังทั่วโลก คือบีบีซียึดถือหลักการด้านความถูกต้อง เทียบตรง และเป็น
กลางในการเสนอข่าวตลอดมา บีบีซีจะรายงานข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา
ดังที่ Mr. Hugh Carlton greene อดีตผู้อำนวยการของบีบีซีคนสำคัญคนหนึ่งกล่าวว่า

"หลังจากที่ชาวเยอรมันได้รับรายงานของเราที่ออกมาอย่างตรง ๆ ถึงจุดที่เรา
พ่ายแพ้ ผู้ฟังชาวเยอรมันเหล่านั้นก็มักจะเชื่อเมื่อถึงคราวที่เรารายงานจุดที่เป็นชัยชนะ
ของเรา" ¹⁶

ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะสงครามเย็นได้แพร่ขยายไปทั่วโลก การ
กระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อของชาติจึงยังต้องดำเนินต่อไป
เพื่อสนับสนุนนโยบายด้านการต่างประเทศ ได้แก่ เสริมสร้างความมั่นคงของสหราชอาณาจักร
และอาณานิคม เพิ่มพูนผลประโยชน์ด้านการค้า และปกป้องผลประโยชน์ให้กับกิจการที่

¹⁶ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบีบีซี, ห้าสิบปีบีบีซีภาษาไทย, หน้า 4.

ดำเนินการในต่างประเทศ วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ทำให้การกระจายเสียงภาคพื้นทะเลในช่วงแรกเน้นหนักในการส่งเสริมด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ¹⁷

จวบจนปัจจุบันนี้ สถานีวิทยุบีบีซี ภาคบริการโลก มีวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงไปยังประเทศต่างๆ เพื่อการให้บริการด้านข่าวสาร แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของอังกฤษและวิถีชีวิตของประชาชน

บีบีซี ได้กำหนดนโยบายในธรรมนูญของบริษัทว่า นอกจากจะดำเนินการส่งกระจายเสียงเพื่อความบันเทิงแก่ประชาชนคนฟังแล้ว ยังเน้นการให้ข่าวสารความรู้แก่ผู้ฟังทั้งหมดในฐานะเป็นบริการสาธารณะ โดยคำนึงถึงมาตรฐานของรายการและความรับผิดชอบต่อสังคมและไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะป็นรายการบทความ หรือการกล่าวปราศรัย แต่ในขณะเดียวกันทางบริษัทก็พยายามจะรักษาเสรีภาพในการเสนอข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการภายในประเทศ ส่วนในเรื่องของต่างประเทศนั้น รัฐบาลอาจขอร้องให้บรรษัทระงับหรืองดเว้นไม่เสนอข่าวหรือเรื่องราวบางเรื่องได้ในบางโอกาส¹⁸

สำหรับแผนกภาษาไทยก็ยึดถือปฏิบัติหลักการด้านความถูกต้อง เทียงตรง และเป็นกลางในการเสนอข่าวตามนโยบายของบีบีซี ดังที่ คุณสมชัย สุวรรณบรรณ หัวหน้าแผนกภาษาไทย¹⁹ กล่าวว่า

"เหมือนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมานาน เป็นมรดกที่ทำงาน เป็น tradition ของบีบีซีเป็นแบบนี้ เพราะฉะนั้นถ้ารัฐบาลแต่ละยุคแต่ละสมัย ถึงแม้จะ

¹⁷ Paulu, B., British broadcasting : radio and television in the United Kingdom. p.398.

¹⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , การบริหารวิทยุกระจายเสียง (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530) , หน้า 139.

¹⁹ กองบรรณาธิการ " คอลัมน์ GM Interview". ใน นิตยสาร GM ,เล่มที่ 170 , หน้า 106.

อยากเข้ามาควบคุมเพราะอยากให้สื่อให้เป็นประโยชน์ของตัวเองก็ไม่สามารถที่จะเข้ามาได้ เพราะทุกคนที่เข้ามาทำงานกับบีบีซี ก็เข้าสู่ระบบของบีบีซี แล้วต้องผ่านการฝึกอบรมวิธีการทำงาน ซึ่งได้สั่งสมกันมานานแล้วว่า เราต้องเป็นสื่อที่เป็นกลาง เราต้องเป็นสื่อที่ยุติธรรมที่แฟร์กับทุกฝ่าย เป็นสื่อที่ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะต้องเสนอความคิดเห็นทุกฝ่ายที่อยู่ในความขัดแย้งนั้น ประชาชนคนฟังเป็นผู้ตัดสินเองว่าใครผิดใครถูก เป็นธรรมเนียมที่ทุกคนหวงแหนและปกป้อง ทุกครั้งที่รัฐบาลจะเข้ามาแทรกแซง หรือมีปฏิกิริยาว่าพยายามที่จะทำ ทุกคนจะลุกขึ้นมาต่อต้านกัน และไม่ใช้เฉพาะคนที่ทำงานบีบีซีเท่านั้น สื่อมวลชนในประเทศอังกฤษเอง พวกหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ก็จะลุกขึ้นมาปกป้องให้ เพราะถือว่าเป็นสถาบันแล้ว และเป็นสถาบันที่เขาเคารพเชื่อถือกันทั่วโลก ถ้าหากว่าบีบีซีไม่รักษาจรรยาบรรณหรือ tradition ของตัวเอง ต่อไปจะไม่มีใครเชื่อถือ และประเทศอังกฤษก็จะมีใครเชื่อฟังว่าพูดจริงหรือทำในลักษณะไม่แฟร์เพลย์ ไม่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลาง หรือไม่ยึดมั่นในวิชาชีพของตนเอง”

อรรถพล วรรณนุรักษ์ เจ้าหน้าที่แผนกภาษาไทย²⁰ กล่าวถึงการทำงานของบีบีซี

“ผมเองก็เคยสงสัย และกว่าจะหายสงสัยก็ต้องใช้เวลาสังเกตอยู่นานเหมือนกัน คำอธิบายก็คือ บีบีซีดำเนินการกระจายเสียง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศ (อังกฤษ หรือจะให้เรียกเต็มยศก็คือ สหราชอาณาจักร) ไม่ใช่ผลประโยชน์ของรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง หลักการอันนี้ก็ใช้กับบีบีซีที่กระจายเสียงภายในประเทศด้วย”

หลักการที่บีบีซีพยายามรักษาและถือปฏิบัตินี้ ทำให้ชื่อเสียงของสถานีวิทยุบีบีซีเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของผู้ฟังทั่วโลก

1.4 บีบีซี ภาคภาษาไทย

วิทยุบีบีซี ภาคภาษาไทย เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่ได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงในหมู่ผู้ฟังชาวไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จูดี สโตว์ หัวหน้าแผนกภาษาไทย²¹ เล่าถึงประวัติความเป็นมาของการกระจายเสียงภาคภาษาไทยว่า

²⁰ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบีบีซี, ห้าสิบปีบีบีซีภาษาไทย, หน้า 11.

“ปีบีบีซีภาคภาษาไทยเริ่มออกอากาศในช่วงที่ประเทศอังกฤษกำลังตั้งหน้าตั้งตาสู้รบอย่างไม่มีคิดชีวิตอยู่กับเยอรมันภายใต้การนำของฮิตเลอร์ในขณะนั้น แต่ในขณะเดียวกัน อังกฤษก็เกิดความวิตกว่า สงครามจะปะทุขึ้นในเอเชียบูรพา ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามความเป็นเอกราชและอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย ดังจะเห็นได้ว่า ความวิตกนั้นกลายเป็นความจริง เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1941 เมื่อกำลังทหารญี่ปุ่นยกทัพเข้าประเทศไทย ทำให้ไทยถูกตัดขาดจากฝ่ายพันธมิตรซึ่งกำลังพยายามจะเอาชนะฝ่ายเผด็จการอักษะ และฟื้นฟูประชาธิปไตยและนำสันติภาพสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก “

จะเห็นได้ว่าปีบีบีซีเริ่มออกอากาศรายการภาคภาษาไทย เพื่อรับกับสถานการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการต่างประเทศและการเมือง แม้ว่าในช่วงแรกของการกระจายเสียง ปีบีซีมีนโยบายที่จะไม่เสนอข่าวเกี่ยวกับการเมือง แต่ในภาวะสงครามนั้น เนื้อหาในการออกอากาศก็เปลี่ยนไปเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างสงครามมากขึ้นตามลำดับ ดังที่ อาจารย์เสนาะ ตันบุญยืน²² เจ้าหน้าที่วิทยุปีบีซี ภาคภาษาไทยในยุคนั้นเล่าจากความทรงจำว่า

“ในการออกอากาศครั้งแรกเมื่อ 50 ปีก่อนนั้น แตกต่างจากยุคสมัยนี้โดยสิ้นเชิง ทั้งเนื้อหาและกระบวนการ กล่าวคือ รายการที่จะออกอากาศนั้น มีข้อบังคับว่าจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จึงต้องเขียนขึ้นมาก่อนเป็นภาษาไทย แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษให้กระทรวงต่างประเทศตรวจสอบก่อน เนื่องจากประเทศอังกฤษกำลังอยู่ในภาวะสงคราม และมีใช้การออกอากาศสด จะต้องอัดเสียงกันล่วงหน้า สมัยนั้นไม่มีเครื่องเล่นเทปอย่างในสมัยนี้ จะต้องอัดลงแผ่นเสียงที่ทำด้วยสารคล้ายซีดีซึ่งที่ห้องอัดเสียงใต้ดิน ตึก Broadcasting House ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่นาซีเยอรมันต้องการทิ้งระเบิด นักเรียนไทยสองคนจากเคมบริดจ์ ต้องเสี่ยงอันตรายผลัดกันเดินทางเข้าลอนดอน ในขณะที่นาซีเยอรมันโจมตีทางอากาศ ขณะเดียวกันรายการออกอากาศก็ขยายเวลาจากสัปดาห์ละครั้งเป็นสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และในวันที่ 28 สิงหาคม ปีเดียวกันนั้นเอง เนื้อหาในการออกอากาศก็เปลี่ยนไปเป็นการวิพากษ์

²¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 2.

²² เรื่องเดียวกัน , หน้า 7.

วิจารณ์สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างสงครามมากขึ้นตามลำดับ หลังจากมีเสียงเรียกร้องจากผู้ฟังในประเทศไทย มีหลักฐานที่ระบุว่า นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศของไทยในยุคนั้น ได้ปรารภว่า บีบีซีน่าจะวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองในแง่ของอังกฤษบ้าง ซึ่งขณะนั้น Sir Josiah Crosby ทูตอังกฤษประจำประเทศไทยก็สนับสนุนความเห็นนั้นเช่นกัน"

นับตั้งแต่นั้นการทำงานของบีบีซี ภาคภาษาไทยก็มีการนำเสนอรายการต่างๆ หลากหลายมากขึ้น มีการปรับปรุงและขยายเวลาออกอากาศเรื่อยๆ มา แม้ว่าช่วงหนึ่งภาคภาษาไทยได้ยุติการกระจายเสียงไปเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2503 เนื่องจากเหตุผลทางด้านงบประมาณเพราะเกิดภาวะฝืดเคืองทางเศรษฐกิจในยุโรป แต่ก็กลับมาดำเนินงานอีกครั้งเพื่อรายงานการเสด็จเยือนอังกฤษอย่างเป็นทางการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในเดือนกรกฎาคมปีนั้น หลังจากนั้นก็มีเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือในเวลานั้นเกิดภาวะวิกฤตในประเทศลาว ทำให้อังกฤษต้องส่งกองทหารเข้าประเทศไทย เพื่อป้องกันมิให้เวียตนามส่งทหารข้ามแม่น้ำโขงเข้าฝั่งไทย ประเทศไทยขณะนั้นก็กลายเป็นประเทศด่านหน้ากระทรวงการต่างประเทศอังกฤษจึงอนุมัติให้บีบีซีออกอากาศภาคภาษาไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยเริ่มออกอากาศตั้งแต่ค่ำวันอาทิตย์ที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2505 มาจนถึงปัจจุบันนี้"

2. สถานีวิทยุกระจายเสียงญี่ปุ่น หรือ เรดิโอ เจแปน (Radio Japan)

บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งญี่ปุ่น (Nippon Hoso Kyokai -NHK หรือ The Japanese Broadcasting Corporation) ดำเนินกิจการการกระจายเสียงภายในประเทศและการกระจายเสียงระหว่างประเทศที่มีประวัติการดำเนินงานที่ยาวนาน นับตั้งแต่การกระจายเสียงครั้งแรก โดยสถานีกระจายเสียงโตเกียว (Tokyo Broadcasting Station) เมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1925 ต่อมาเปลี่ยนเป็นบริษัท เอ็นเอชเค ในปี ค.ศ.1950 หลังจากที่ทางการได้ออกกฎหมายการกระจายเสียงแพร่ภาพ (The Broadcast Law) กำหนดให้เอ็นเอชเคเป็นองค์กรการกระจายเสียงแพร่ภาพแห่งชาติ และให้หลักประกันว่าการทำงานของเอ็นเอชเค จะมีอิสระในการดำเนินงาน ในปัจจุบัน เอ็นเอชเค เป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก ดำเนินกิจการทั้งวิทยุโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง โดยกระจายเสียงรายการวิทยุภาคภาษาต่างประเทศ ในชื่อ เรดิโอ เจแปน

2.1 ความเป็นมาของเรดิโอเจแปน

เรดิโอเจแปนเป็นบริการกระจายเสียงต่างประเทศเพียงภาคเดียวของญี่ปุ่น ที่ส่งกระจายเสียงด้วยระบบคลื่นสั้น โดย เอ็นเอชเค เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามกฎหมายการกระจายเสียง เริ่มออกอากาศ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 1935 ในนาม เรดิโอโตเกียว (Radio Tokyo) ไปยังฮาวายและแผ่นดินใหญ่ของสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 1 ชั่วโมงทุกวัน ด้วยภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น เมื่อประเทศญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 การกระจายเสียงภาคพื้นทะเลต้องถูกระงับไปเป็นเวลา 6 ปี จนถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1952 จึงเปิดการกระจายเสียงใหม่ในนาม เรดิโอเจแปน (Radio Japan) ออกอากาศวันละ 5 ชั่วโมง เป็นภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น ส่งกระจายเสียงไปยัง 5 ทิศทางรวมทั้งอเมริกาเหนือ ด้วยกำลังส่ง 50 กิโลวัตต์ ตั้งแต่นั้นมาก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ ทั้งด้านขอบข่ายการกระจายเสียง ชั่วโมงการออกอากาศ จำนวนภาษาที่ใช้ และกำลังส่ง²³

เรดิโอเจแปน กระจายเสียง เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- การกระจายเสียงภาคทั่วไป (General Service) ซึ่งกระจายเสียงทั่วโลกด้วยรายการเดียวกันทั้งภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น รวมเวลาทั้งหมด 31 ชั่วโมง ในแต่ละวัน บริการทั่วไปในภาษาญี่ปุ่นนี้รวมถึงการถ่ายทอดรายการภายในประเทศของสถานีวิทยุเอ็น เอช เค 1 ตามตารางเวลาที่ออกอากาศแน่นอนในแต่ละวันด้วย
- การกระจายเสียงภาคต่างประเทศ (Regional Service) จะส่งกระจายเสียงเฉพาะพื้นที่เป้าหมายด้วยภาษาที่ใช้ในเขตพื้นที่เป้าหมายนั้นๆ ซึ่งเรดิโอเจแปน ส่งกระจายเสียงเป็นประจำ 22 ภาษา รวมเวลาทั้งหมด 34 ชั่วโมง ในแต่ละวัน อารบิก พม่า เบงกาลี จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ฮินดู

²³ NHK fact sheet , อ้างถึงใน บุญธิดา ธนารัตน์สุทธิกุล, "การผลิตรายการข่าวของเรดิโอเจแปน แผนกภาษาไทย NHK" (สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 4.

อิตาลี อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย โปรตุเกส เปอร์เซีย รัสเซีย
สวีเดน สเปน สวาฮีลี ไทย อาร์ดู และ เวียดนาม

2.2 การบริหาร

เรดิโอ เจแปน เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้องค์กรใหญ่คือ เอ็นเอชเค ดำเนินการในรูปของบริษัท มีคณะกรรมการบริหาร (Board of Governors) เป็นผู้บริหารสูงสุด ประกอบด้วยกรรมการ 12 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา คณะกรรมการนี้มีอำนาจทั้งด้านการบริหารและการดำเนินงาน เป็นผู้แต่งตั้งหรือถอดถอนประธานบริษัท และตำแหน่งสำคัญอื่นๆ ด้วยการให้อำนาจแก่กรรมการบริหารนี้ เพื่อเป็นหลักประกันให้สถานนี้มีอิสระเสรีภาพในการบริหารและแสดงออกในฐานะการกระจายเสียงที่พึงกระทำ โดยปราศจากอิทธิพลภายนอก²⁴

เอ็นเอชเคดำเนินกิจการกระจายเสียงทั้งโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ทั้งภาคในประเทศและต่างประเทศ โดยงบประมาณด้านการกระจายเสียงได้มาจากการจัดเก็บจากผู้มีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ (receiving fees charged) สำหรับภาคต่างประเทศ นำงบประมาณมาจากรายได้ และการขายรายการ หนังสือ และอื่นๆ

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น มีวิธีการเป็นขั้นตอน กล่าวคือ งบประมาณประจำปีและโครงการในการดำเนินการนั้นต้องได้รับความยินยอมจากรับสภาเสียก่อน โดยเอ็นเอชเคต้องเสนอเรื่องทั้งสองไปยังรัฐมนตรีกระทรวงการสื่อสารและไปรษณีย์ ซึ่งรัฐมนตรีจะเสนอความเห็นและส่งต่อให้สภาโดยผ่านคณะรัฐมนตรี ในรัฐสภานั้น คณะกรรมาธิการคมนาคมของสภาทั้งสองจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะอนุมัติหรือไม่²⁵

²⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การวางแผนและการจัดการงานสื่อสารมวลชน (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช) , หน้า 343.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 344.

ในด้านการบริหาร เรดิโอ เจแปน ภาคต่างประเทศนั้น เนื่องจากในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1996 เอ็นเอชเคได้มีการปรับองค์กรใหม่ (re-organization) และได้ตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นชื่อว่าแผนกวางแผนและกระจายเสียงกระจายเสียงระหว่างประเทศ (The International Planning and Broadcasting Department) ซึ่งหน่วยงานใหม่นี้จะดำเนินงานภาคบริการโลกของเอ็นเอชเคโดยตรง มีหน้าที่ดูแลงานด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระหว่างประเทศ รวมถึงด้านเคเบิลทีวีด้วย และเรดิโอ เจแปน ซึ่งกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ได้ถูกจัดเข้าเป็นแผนกหนึ่งในงานส่วนวิทยุกระจายเสียง

แผนภาพที่ 1 แผนกวางแผนและกระจายเสียงระหว่างประเทศ ของ เอ็นเอชเค²⁶



²⁶ Public relations bureau Nippon Hoso kyokai, NHK Factsheet 1997 (Japan: n.p.) , no. 9 .

2.3 หลักการและวัตถุประสงค์

ในช่วงค.ศ. 1970 เรดิโอเจแปนได้มีถ้อยแถลงเกี่ยวกับรายการของสถานีว่า²⁷

1. ส่งเสริมรายการโดยมุ่งที่ข่าวสารและข้อมูล
2. แสดงจุดยืนของประเทศญี่ปุ่นในปี 1970 ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อชาวโลก ด้วยรายการ ที่แสดงอย่างชัดเจนถึงวัฒนธรรม ศิลปและวิทยาการต่างๆ ของประเทศญี่ปุ่น
3. ผลิตรายการที่แสดงถึงการสนับสนุนความเข้าใจอันดีร่วมกันเกี่ยวกับเอเชีย และเอเชีย
4. ร่วมกันปรับปรุงบทเรียนภาษาญี่ปุ่นให้เป็นที่สนใจของประชาชนในประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น
5. สร้างสรรค์รายการที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมในด้านการค้า
6. เผยแพร่รายการกีฬาและรายการอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชาวญี่ปุ่นในต่างประเทศ

ในปัจจุบัน เรดิโอ เจแปน ได้ประกาศเจตนารมณ์ ในการดำเนินงาน และหน้าที่ของเรดิโอ เจแปน ดังนี้²⁸

1. เคารพต่อเจตนารมณ์ของสหประชาชาติ และยึดมั่นในเจตนารมณ์ในการทำงานอย่างเสรีและยุติธรรม
2. รายงานข่าวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศด้วยความรวดเร็วและไม่บิดเบือน นำเสนอนโยบายที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่น และประเด็นที่คั่นะเรื่องระหว่างประเทศ แนวโน้มของประชามติของประชาชนญี่ปุ่น
3. ทำให้วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นและอุตสาหกรรมเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

²⁷ NHK Handbook 1970,pp.91-92 cited in Lent ,J ,A., Broadcasting in Asia and Pacific (USA : Philadelphia, Temple press,1978), p. 320.

²⁸ NHK Overseas Broadcasting Department , Radio Japan : Thai section page . internet ,1997.

4. ช่วยจัดหาข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงมาสู่ประชาชนชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศต่างๆ

วัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศนั้น เรดิโอ เจแปน ดำเนินการกระจายเสียงเพื่อผู้ฟังไพ่นทะเล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข่าวในประเทศ ต่างประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งการเมือง สังคม วิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม เหตุการณ์สำคัญของโลก ความเข้าใจอันดี การรวมงานของประชาชาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและไมตรีจิตมิตรภาพ ²⁹

2.4 เรดิโอ เจแปน ภาคภาษาไทย

เรดิโอ เจแปน ภาคภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายเสียงภาคต่างประเทศ โดยเริ่มกระจายเสียงภาษาไทยครั้งแรกในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1940 และหลังจากนั้นเมื่อประเทศญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงคราม การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศทั้งหมดจึงได้ยุติลงในเดือนกันยายน ค.ศ. 1945 ภายหลังจากนั้นอีก 6 ปี เรดิโอ เจแปนจึงเริ่มกระจายเสียงภาคภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1952 และได้เริ่มกระจายเสียงภาคภาษาไทยอีกครั้งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1953 และดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

3. สถานีวิทยุเสียงอเมริกาหรือ วีโอเอ (Voice of America - VOA)

สถานีวิทยุเสียงอเมริกาหรือวีโอเอ เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงสำหรับต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา และนับเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ใหญ่มากแห่งหนึ่งของโลก

²⁹ Ibid.

3.1 ความเป็นมาของวีโอเอ

อภิธานอำนาจแห่งโลกใหม่คือสหรัฐอเมริกา³⁰ เริ่มกิจการกระจายเสียงภาคต่างประเทศ โดยเริ่มออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 ซึ่งอยู่ในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 ด้วยการกระจายเสียงภาษาเยอรมัน 15 นาที ตามมาด้วยภาษาอิตาเลียน ฝรั่งเศส และอังกฤษในข้อความเดียวกัน เป็นงานของส่วนสารนิเทศสงคราม โดยงบประมาณรัฐบาล เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ความจำเป็นของการกระจายเสียงก็ทำท่าจะหมดไป หากไม่ได้นักวิชาการ นำโดย ศาสตราจารย์ อาร์เธอร์ แมคมาฮอน แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย พยายามให้รัฐมองเห็นความจำเป็นว่า ต้องให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสังคมอเมริกันแก่โลกภายนอก³⁰

สหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศที่ทุ่มเทเงินในการโฆษณาชวนเชื่ออย่างมาก ในระยะเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงใหม่ ๆ สหรัฐอเมริกาไม่สู้สนใจกับเรื่องนี้นัก แต่เมื่อสงครามเย็นเริ่มคุกรุ่นขึ้นเมื่อค.ศ.1947 รัฐสภาสหรัฐอเมริกาก็ได้ผ่านพระราชบัญญัติสมิท มุนด์ (Smith-Mundt Act) ในคริสต์ศักราช 1948 ให้มีการตั้งสำนักแถลงข่าวระหว่างประเทศ (Office of International Information) และสำนักงานแลกเปลี่ยนทางการศึกษา (Office of Educational Exchange) โดยมีจุดประสงค์จะส่งเสริมความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับคนอเมริกัน และความเข้าใจอันดีระหว่างคนอเมริกันและคนชาติอื่นๆ ในปี ค.ศ.1952 มีการรวมสำนักงานทั้งสองเข้าด้วยกัน แต่ยังคงให้อยู่ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศ และในปีค.ศ.1953 ประธานาธิบดีไอเซนเฮาว์ได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักแถลงข่าวอเมริกัน (the United States Information Agency - USIA) ซึ่งมักเรียกกันทั่วไปว่าสำนักข่าวสารอเมริกัน (the United States Information Service) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแถลงข่าวเกี่ยวกับสหรัฐฯ ทั้งหมด มีบริการห้องสมุด ทำการพิมพ์และแจกหนังสือ ให้ข่าวที่ถูกต้องกับหนังสือพิมพ์ในประเทศอื่นๆ จัดทำภาพยนตร์สารคดีได้ออกฉายในประเทศอื่นๆ จัดรายการโทรทัศน์ จัดโครงการพิเศษต่างๆ และดำเนินการกระจายเสียงเพื่อการบริการโพ้นทะเล ในชื่อของวิทยุเสียงอเมริกา หรือ วีโอเอ

³⁰ กรมประชาสัมพันธ์ . วันวิทยุกระจายเสียงครบรอบ 60 ปี , หน้า 70-71.

วีโอเอเริ่มกระจายเสียงตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 ในปี ค.ศ.1953 สำนักข่าวสารอเมริกันได้วางแผนระยะยาวเพื่อสร้างให้วีโอเอเป็นเครือข่ายการกระจายเสียงระดับโลกแห่งแรกของโลกอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศต่างๆ ล้วนแต่สร้างสถานีถ่ายทอดการกระจายเสียงภาคพื้นทะเลในพื้นที่อาณาเขตของตน ดังเช่น สถานีวิทยุบีบีซี หรือบางกรณีเช่นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ สำนักข่าวสารอเมริกันจึงได้วางแผนการสร้างระบบเครือข่ายในการกระจายเสียงระหว่างประเทศอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก กลยุทธ์ในการสร้างสถานีถ่ายทอดเสียงไปทั่วโลกนั้น มีข้อได้เปรียบคือทำให้พื้นที่เป้าหมายสามารถรับสัญญาณเสียงได้อย่างชัดเจน โดยปราศจากคลื่นรบกวนหรือคลื่นแทรกแซงของสถานีอื่นๆ การขยายสถานีถ่ายทอดเสียงภายหลังสงครามได้ดำเนินการเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 วิทยุวีโอเอได้สร้างสถานีถ่ายทอดเสียงในประเทศฟิลิปปินส์ และในปีเดียวกันก็สร้างสถานีถ่ายทอดเสียงขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีเครื่องส่งคลื่นปานกลาง กำลังส่ง 1,000 กิโลวัตต์ และในประเทศต่างๆ อีกหลายแห่ง³¹

จนถึงปัจจุบันนี้วีโอเอออกอากาศรายการเพื่อผู้ฟังพื้นทะเลเป็นเวลายาวนานกว่า 50 ปี และกระจายเสียงภาษาต่างประเทศ รวม 52 ภาษา* รวมทั้งภาษาไทยด้วย

3.2 การบริหาร

วีโอเอเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การข่าวสารอเมริกัน (The United States Information Agency - USIA) อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงขององค์การข่าวสารอเมริกัน

³¹ Wood.J.. History international broadcasting , p. 108-109.

* Albanian, Amharic, Arabic, Armenian, Azerbaijani, Bangla, Bosnian, Bulgarian, Burmese, Cantonese, Creole, Croatian, Czech, Dari, English, Estonian, Farsi, French, Georgian, Greek, Hausa, Hindi, Hungarian, Indonesian, Khmer, Kirundi, Kinyarwanda, Korean, Kurdish, Lao, Latvian, Lithuanian, Mandarin, Oromiffa, Pashto, Polish, Portuguese, Romanian, Russian, Serbian, Slovak, Slovene, Spanish, Swahili, Thai, Tibentan, Tigrigna, Turkish, Ukraninian, Urdu, Uzbek, Vietnamese

องค์กรข่าวสารอเมริกันเป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่ไม่ขึ้นกับกระทรวงใด แต่รับผิดชอบด้านข่าวสารสำหรับต่างประเทศ แลกเปลี่ยนการศึกษาและวัฒนธรรมกับต่างประเทศ ผู้อำนวยการขององค์กรข่าวสารอเมริกันขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี โดยประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการและผู้ช่วยอีก 4 คน เพื่อรับผิดชอบด้านการกระจายเสียง การศึกษา และวัฒนธรรม การวางแผนและการบริหารงานนี้ต้องได้รับคำยินยอมจากวุฒิสภา³²

จุดประสงค์ของสำนักแถลงข่าวอเมริกันที่แถลงไว้ คือ

1. เพื่ออธิบายและตีความให้ประชาชนนอกประเทศเข้าใจความหมาย และจุดประสงค์ นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา
2. ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวที่ถูกต้องในต่างประเทศ โดยไม่ทำตนเป็นคู่แข่งกับแหล่งข่าวเอง
3. ให้ภาพการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมของคนอเมริกันแก่ชาวโลก เพื่อแก้ไขความเชื่อผิดๆ และขจัดภาพที่คลาดเคลื่อน³³

นับตั้งแต่ประธานาธิบดีคลินตันได้ลงนามกฎหมายด้านการกระจายเสียงระหว่างประเทศ (The International Broadcasting Act : Public Law 103-236) เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ.1994 ได้มีการตั้งหน่วยงานที่ชื่อว่า The International Broadcasting Bureau - IBB ภายใต้สังกัดของสำนักข่าวสารอเมริกัน เพื่อรับผิดชอบงานของสถานีวิทยุวีไอเอโดยตรง และได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งหมดจากรัฐ นอกจากนี้ได้ตั้ง คณะกรรมการด้านการกระจายเสียง (Broadcasting Board of Governors - BBG) ขึ้นมากำกับดูแล โดยคณะกรรมการนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารของสำนักข่าวสารอเมริกัน และสมาชิกอีก 8 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี และผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภา³⁴

³² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การวางแผนและการจัดการงานสื่อสารมวลชน (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535), หน้า 320.

³³ K.J. Holsti, International Politics. p. 223, อ้างถึงใน มณีมัย รัตนมณี, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. หน้า 95-96.

3.3 หลักการและวัตถุประสงค์

สถานีวิทยุวีโอเอเป็นเครือข่ายกระจายเสียงไปทั่วโลกของสหรัฐอเมริกา ดำเนินงานภายใต้สำนักข่าวสารอเมริกัน วีโอเอกระจายเสียงเป็นภาษาต่างๆ 42 ภาษา รวมเวลากระจายเสียงสัปดาห์ละ 970 ชั่วโมง โดยมีความปรารถนาจะส่งเสริมความเข้าใจอันดีของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อสหรัฐอเมริกาในด้านประชากร วัฒนธรรม นโยบาย ปรากฏว่ามีผู้นิยมฟังเสียงอเมริกามากกว่า 100 ล้านคน ซึ่งรับฟังวีโอเออย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง³⁵

ในการทำงานของวิทยุวีโอเอ ยึดหลักการการเสนอรายการที่ถูกต้องและเที่ยงตรง ดังที่มีบัญญัติไว้ใน VOA Charter ตั้งแต่ปีค.ศ. 1960 และได้ตราเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 โดยกล่าวว่า วีโอเอจะยึดถือหลักการที่สำคัญในการกระจายเสียง ดังนี้

1. วีโอเอ จะบริการข่าวที่แน่นอนเชื่อถือได้ และเป็นข่าวทางการ
2. ข่าววีโอเอ จะถูกต้อง มีความหมายกว้างขวางและรอบรู้
3. วีโอเอจะเป็นผู้แทนสหรัฐอเมริกา มิใช่เฉพาะสังคมส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่จะเสนอความคิดเห็น และสถาบันสำคัญๆ ของสหรัฐอเมริกา
4. วีโอเอจะเสนอนโยบายอันแจ่มชัดและมีประสิทธิภาพของสหรัฐอเมริกา และจะเสนอบทวิเคราะห์ที่มีความรับผิดชอบและความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย

หลักการดังกล่าวนี้ ผู้รับผิดชอบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุเสียงอเมริกาทุกภาคภาษาต้องยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางร่วมกัน

³⁴ "Voice of America 1942-1997:55 Years of broadcasting excellence" ,
(internet , Febuary 1997)

³⁵ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , การบริหารวิทยุกระจายเสียง , หน้า 785.

3.4 วิโอเอ ภาคภาษาไทย

วิโอเอ ภาคภาษาไทย เริ่มกระจายเสียงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่นเดียวกับ สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศหลายสถานี และมีจุดประสงค์ในการกระจายเสียง เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อในการสงครามเป็นสำคัญ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ภาคภาษาไทยได้ยุติการกระจายเสียงเช่นเดียวกับภาคภาษาอื่นๆ อีกหลายภาษา และได้ทำการกระจายเสียงภาคภาษาไทยอีกครั้งประมาณ ค.ศ. 1950 ในช่วงสงครามเกาหลี³⁶

ในขณะนั้นทั้งประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาต่างมีนโยบายสอดคล้องกัน ในการร่วมมือกันต่อต้านการคุกคามของประเทศใดประเทศหนึ่งต่อประเทศอื่น โดยเน้น การต่อต้านการคุกคามโดยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยร่วมกันในระดับภูมิภาค ไทย และสหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือกันในกรณีปัญหาต่างๆ เช่น กรณีปัญหาเกาหลี (ค.ศ. 1950-ค.ศ. 1953) ประเทศไทยได้ส่งทหารเข้าร่วมกับทหารขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งนำโดยทหารสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามเกาหลี ต่อต้านการรุกรานเกาหลีใต้ของเกาหลีเหนือ³⁷

สรรพสิริ วิริยศิริ³⁸ ผู้เคยปฏิบัติงานที่สถานีวิทยุวิโอเอภาคภาษาไทย ในกรุงเทพมหานครฟรานซิสโกในสมัยสงครามเกาหลี เล่าถึงการทำงานในยุคต้นๆ ของภาคภาษาไทยว่า

"งานข่าวที่วิโอเอ นอกจากเป็นการแปลข่าวจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ส่งไปให้เพื่อนพ้องที่เมืองไทยได้รับฟังแล้ว บางทีก็มีการเชิญคนโน้นคนนั้นมา

³⁶ สัมภาษณ์ ดร. สรรพสิริ วิริยศิริ อดีตเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุเสียงอเมริกา ภาคภาษาไทย, 6 กุมภาพันธ์ 2541.

³⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 12 (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540), หน้า 394.

³⁸ สรรพสิริ วิริยศิริ .ผมเป็นคนข่าวคนหนึ่งที่แค่นั้น (กรุงเทพฯ:กรังปรีซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2537), หน้า 70.

สัมภาษณ์ที่สถานีหรือส่งเจ้าหน้าที่ไปสัมภาษณ์ทำช่างนอกสถานที่บ้าง...ผมจึงพยายามหาทางจะไปเป็นคนข่าวให้ได้ในสงครามเกาหลี แต่เมื่อไม่มีหนทางอย่างน้อยได้ไปทำหน้าที่เป็นสื่อสัมพันธ์อยู่ที่นิวยอร์กก็ยิ่งดี เพราะสถานีวิทยุวีโอเอ ภาคภาษาไทย ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ก็เพื่องานหลักคือการประชาสัมพันธ์สำหรับทหารไทยในเกาหลีนี่เอง... วิธีการของวีโอเอนั่น มีการบันทึกเสียงทหารไทยในเกาหลีโดยเจ้าหน้าที่ของยูซิส ส่งไปที่นิวยอร์ก ต่อจากนั้นพวกเราที่วีโอเอจึงจัดการตัดทอนเสียงให้รัดกุม แล้วประกาศนำว่าวันนี้จะมีเสียงทหารไทยในเกาหลีส่งไปให้คนนี้ ในเมืองไทยรับฟังได้ทางคลื่นสั้น ให้คอยรับฟัง แค่นี้ วีโอเอภาษาไทย ก็ได้แฟนเยอะแยะ"

ในช่วงสงครามเกาหลีนี้เอง ทำให้ชื่อของวีโอเอ เป็นที่รู้จักของผู้ฟังชาวไทยมากยิ่งขึ้น และวีโอเอยังคงดำเนินการกระจายเสียงภาคภาษาไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4. ซีอาร์ไอ วิทยุปักกิ่ง (China Radio International - CRI : Radio Beijing)

ซีอาร์ไอ (China Radio International - CRI) หรือชื่อเดิมคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงปักกิ่ง (Radio Beijing) เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงของสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่เพียงแห่งเดียวที่ได้ทำการกระจายเสียงระหว่างประเทศทั่วโลก และมีประวัติการกระจายเสียงอันยาวนาน³⁹ วิทยุปักกิ่งมีสถานีกระจายเสียงภาคพื้นดินกระจายอยู่ 10 แห่งทั่วโลก เพื่อส่งกระจายเสียงภาษาท้องถิ่นและภาษาต่างประเทศไปยังมณฑลต่างๆและในต่างประเทศ นอกจากการดำเนินการด้านวิทยุกระจายเสียงแล้ว สถานีได้จัดตั้งหน่วยงานและสำนักงานประสานงานในต่างประเทศ 20 แห่งทั่วโลก และดำเนินการด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ออกหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาจีนด้วย

4.1 ความเป็นมาของวิทยุปักกิ่ง

จุดกำเนิดของสถานี เริ่มตั้งแต่เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1947 สถานี New China Broadcasting Station : North Shaanxi ได้กระจายเสียงด้วยภาษาอังกฤษ เพื่อแจ้งข่าวสารแก่ผู้ฟังที่ใช้ภาษาอังกฤษในประเทศจีน หลังจากย้ายสถานีจากเมือง ซานซี

³⁹ " CRI homepage " , (internet , February 1998)

มายังกรุงปักกิ่งเป็นเวลานานแล้ว จึงเปลี่ยนชื่อเป็น Radio Beijing และชื่อนี้เป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน ค.ศ. 1950 วิทยุปักกิ่งเริ่มส่งกระจายเสียงภาษาต่างประเทศภาษาต่างๆ มากขึ้น เช่น ญี่ปุ่น เวียดนาม พม่า ไทย อินโดนีเซีย เกาหลี และพัฒนาระบบการกระจายเสียง และเพิ่มจำนวนภาษาในการกระจายเสียงตลอดมา ในราวปี ค.ศ. 1965 สถานีวิทยุปักกิ่งกระจายเสียงภาษาต่างประเทศถึง 32 ภาษา ครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วโลก ทั้งเอเชีย ยุโรป แอฟริกา ละตินอเมริกา อเมริกาเหนือ และประเทศชายแถบมหาสมุทร นอกจากนี้ยังมีรายการกระจายเสียงภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน ฯลฯ แก่ผู้ฟังภายในกรุงปักกิ่งด้วย

วันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1978 ส่วนกลางอนุญาตให้สถานีเปลี่ยนชื่อเป็น China Radio international ซึ่งในขณะนั้นเปลี่ยนชื่อเรียกเฉพาะชื่อภาษาจีน และเริ่มใช้ชื่อภาษาอังกฤษนี้ ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1993 เป็นต้นมา⁴⁰

4.2 การบริหาร

ซีอาร์ไอ วิทยุปักกิ่ง ดำเนินงานโดยกรมวิทยุ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ โดยมีคณะกรรมการบริหารงานกระจายเสียงกลาง เป็นผู้วางนโยบาย มีผู้อำนวยการสถานีซีอาร์ไอ วิทยุปักกิ่ง ที่ต้องผ่านการเห็นชอบ และลงนามแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี เป็นผู้บริหารงาน⁴¹ การดำเนินงานทั้งหมดได้รับงบประมาณจากรัฐบาล

4.3 หลักการและวัตถุประสงค์

จุดกำเนิดของสถานีวิทยุปักกิ่งซึ่งในตอนแรกชื่อว่า สถานี New China Broadcasting Station: North Shaanxi เริ่มกระจายเสียงตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1947 ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นสถานีวิทยุปักกิ่ง และเป็นที่รู้จักยอมรับอย่างเป็นทางการใน

⁴⁰ รุ่งฟ้า เจริญโรจน์, ซี อาร์ ไอ วิทยุปักกิ่ง ภาคภาษาไทย (สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิตสาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 7.

⁴¹ สัมภาษณ์ ลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทยุปักกิ่ง ประจำประเทศไทย ,8 มกราคม 2542.

เดือนเมษายน ค.ศ. 1950 วิทญูปักกิ่งเริ่มส่งกระจายเสียงภาษาต่างประเทศภาษาต่างๆ มากขึ้น เช่น ญี่ปุ่น เวียดนาม พม่า ไทย อินโดนีเซีย เกาหลี ซึ่งสถานการณ์โลกขณะนั้นอยู่ในช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เรียกว่าสงครามเย็น วิทญูปักกิ่งส่งกระจายเสียงเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์และอุดมการณ์สังคมนิยมเป็นสำคัญ

คุณลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทญูปักกิ่ง ประจำประเทศไทย⁴² กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการออกอากาศรายการภาษาไทย ในอดีตช่วงสงครามเย็นเปรียบเทียบกับปัจจุบันว่า

“สมัยก่อนนั้นหน้าที่ก็คือเป็นเครื่องมือของรัฐบาล แต่ปัจจุบันนี้ถือเป็นสะพานมิตรภาพมากกว่า เพราะภาษาไทยของวิทญูปักกิ่งจะไม่มีเรื่องการเมืองอยู่ มีน้อยมากเป็นการรายงานข่าว การแนะนำประเทศจีน เป็นการรายงานข่าวต่างๆ ให้ผู้ฟังชาวไทยรับทราบ เป็นสะพานเชื่อมมิตรภาพ ไม่มีเรื่องเหมือนเมื่อก่อน เดียวนี้ถ้าทำรายการเหมือนเมื่อก่อนคงไม่มีใครฟังแล้ว ของไทยก็เช่นกัน ข่าวอย่างเดิมๆ ไม่มีใครสนใจ วัตถุประสงค์ในปัจจุบันคือประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกรับทราบนโยบาย และความเป็นอยู่ของประชาชนจีนมากขึ้น เผยแพร่เกี่ยวกับด้านต่างๆ ของจีนให้รู้จัก ให้ประชาชนชาวโลกได้เข้าใจประเทศจีนมากขึ้น และให้ผู้ฟังรับรู้สาระข่าวสาร ทันเหตุการณ์ของโลก ”

ปัจจุบันสถานี ซีอาร์ไอ วิทญูปักกิ่ง⁴³ ระบุจุดมุ่งหมายของสถานีไว้ว่า

1. แนะนำให้ผู้ฟังทั่วโลกได้รู้จักกับประเทศจีนในปัจจุบันและทั้งในประวัติศาสตร์
2. แดงนโยบายของรัฐบาลทั้งที่เกี่ยวกับกิจการภายในประเทศ และภายนอกประเทศ
3. เพิ่มพูนความเข้าใจของแต่ละประเทศที่มีต่อจีน
4. ส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาของมนุษยชาติ

วิทญูปักกิ่งยึดหลักปฏิบัติที่สำคัญในการทำงานด้านข่าวนั้น คือ บรรณาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกข่าวจะต้องคำนึงถึงนโยบายของทางสถานี ซึ่งหมายถึงนโยบายของ

⁴² สัมภาษณ์ ลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทญูปักกิ่ง ประจำประเทศไทย ,8 มกราคม 2542.

⁴³ รุ่งฟ้า เจริญโรจน์, ซี อาร์ ไอ วิทญูปักกิ่ง ภาคภาษาไทย, หน้า 7.

ประเทศ บรรณาธิการจึงต้องทำหน้าที่อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการเกิดข้อผิดพลาด อันจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประเทศ การระมัดระวังในการนำเสนอรายการโดยเฉพาะรายการข่าวให้มีความเป็นกลางและเป็นประโยชน์ต่อมวลชนและผู้รับฟัง จึงเป็นจรรยาบรรณที่สำคัญยิ่งของบรรณาธิการข่าวของวิทยุปักกิ่ง

4.4 วิทยุปักกิ่ง ภาคภาษาไทย

ในปี ค.ศ. 1950 ขณะนั้นสถานการณ์โลกอยู่ในช่วงสงครามเกาหลี และสงครามระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ร่วมมือกับสหภาพโซเวียตช่วยเหลือเวียดนามเหนือ การตัดสินใจให้ความช่วยเหลือนี้ มิใช่เป็นเพราะมีปัจจัยทางอุดมการณ์ร่วมกันอย่างเดียว ยังมีปัจจัยทางด้านยุทธศาสตร์ร่วมด้วย⁴⁴ ในปีเดียวกันนั้น สถานีวิทยุปักกิ่ง ได้เริ่มส่งกระจายเสียงรายการภาคภาษาไทย เพื่อการเผยแพร่อุดมการณ์สังคมนิยม

วิทยุปักกิ่ง ภาคภาษาไทย เริ่มทำการกระจายเสียงเมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1950 สมัยเริ่มเปิดสถานีมีเจ้าหน้าที่เพียงสองคนเท่านั้น และทำการกระจายเสียงเพียงวันละ 15 นาที โดยมีกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย คือคนไทยในประเทศไทย และคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอื่นๆ ในปัจจุบันวิทยุปักกิ่ง มีจุดประสงค์ในการกระจายเสียงภาคภาษาไทย⁴⁵ ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประเทศจีนให้แก่ชนชาวไทยในประเทศไทยและทั่วโลก
2. นำเสนอความคืบหน้าในการพัฒนาประเทศให้ชาวโลกรับรู้
3. ชักชวนนักลงทุนชาวไทย และชาวต่างชาติให้มาลงทุนในประเทศจีน
4. ให้ความมั่นใจในเสถียรภาพของประเทศต่อนักลงทุน และประเทศเพื่อนบ้าน
5. เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
6. เผยแพร่ความรู้ในด้านภาษาจีนกลาง
7. ชักชวนนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวที่ประเทศจีน

⁴⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่าง) , หน้า 499.

⁴⁵ รุ่งฟ้า เจริญโรจน์, ซี อาร์ ไอ วิทยุปักกิ่ง ภาคภาษาไทย, หน้า 10.

8. ให้ความรู้แขนงต่างๆ
9. สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนั้นสถานีวิทยุปักกิ่งยังได้ตั้งศูนย์ข่าวภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้สื่อข่าววิทยุปักกิ่งหมุนเวียนกันมาปฏิบัติหน้าที่ประจำครั้งละ 1 คน

คุณลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทยุปักกิ่งประจำประเทศไทย⁴⁶ และเป็นผู้ที่ทำงานในภาคภาษาไทยมายาวนานถึง 10 ปี ได้เล่าถึงสาเหตุแรกเริ่มในการตั้งศูนย์ข่าวภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในกรุงเทพมหานคร ว่า

"ช่วงนั้นปัญหากัมพูชา กำลังเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลก จึงมาตั้งสำนักข่าว แต่เราไปตั้งในกัมพูชาไม่ได้ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ใกล้กัมพูชา ถึงมาตั้งสำนักข่าว สมัยนั้นที่มาตั้งสำนักข่าวในกรุงเทพ เพื่อรายงานข่าวกัมพูชา และจึงตั้งอยู่เรื่อยมา แต่ปัจจุบันนี้ เมืองไทยถือเป็นศูนย์กลางของภาคอาเซียน"

5. เสียงมาเลเซีย (The Voice of Malaysia- VOM)

ประเทศมาเลเซียได้เริ่มกิจการวิทยุกระจายเสียง เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1946 โดยตั้งอยู่ที่สิงคโปร์ใช้ชื่อว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงมาลายา (Radio Malaya) แต่เมื่อมาลายา ได้รับเอกราชเมื่อ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 จึงได้จัดตั้งขึ้นเป็นกรมการกระจายเสียงมาลายาในเดือนเมษายน ค.ศ.1959 โดยมีสำนักงานใหญ่ที่กัวลาลัมเปอร์ เมื่อได้ก่อตั้งเป็นประเทศมาเลเซียขึ้นในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1963 (สิงคโปร์แยกเป็นอิสระ) กรมวิทยุกระจายเสียงมาลายาก็กลายเป็นกรมวิทยุกระจายเสียงมาเลเซีย โดยได้รวมสถานีวิทยุกระจายเสียงซาราวักและวิทยุกระจายเสียงซาบฮ์เข้ามาด้วย⁴⁷

⁴⁶ สัมภาษณ์ ลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทยุปักกิ่ง ประจำประเทศไทย ,8 มกราคม 2542.

⁴⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การวางแผนและการจัดการงานสื่อสารมวลชน.

สถานีวิทยุกระจายเสียงมาเลเซีย ดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงทั้งภาคในประเทศ และภาคต่างประเทศ โดยภาคในประเทศ ส่งกระจายเสียง 4 ภาษา ใน 6 เครือข่าย และ ภาคภาษาต่างประเทศ กระจายเสียงภาษาต่างๆ รวม 8 ภาษา

5.1 ความเป็นมาของเสียงมาเลเซีย ภาคภาษาต่างประเทศ

การกระจายเสียงภาคต่างประเทศ (The Overseas Service of Radio Malaysia) สถานีวิทยุกระจายเสียงภาคต่างประเทศให้ชื่อว่า เสียงมาเลเซีย (Voice of Malaysia) หรือเป็นที่รู้จักในนามของสุรามมาเลเซีย (Suara Malaysia) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963 ในปัจจุบันกระจายเสียงรวม 8 ภาษา คือ มาเลย์ อินโดนีเซีย อังกฤษ จีน (แมนดาริน) อาหรับ พม่า ฟิลิปปินส์ (ตากาล็อก) และ ไทย ปัจจุบันส่งกระจายเสียงจากอาคารอังคสปูรี (Angkasapuri Complex) ตั้งอยู่ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ เมืองหลวงของประเทศมาเลเซีย

5.2 การบริหาร

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการกระจายเสียงในประเทศมาเลเซีย ทั้งภาคในประเทศ และภาคต่างประเทศ คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มาเลเซีย (Radio Television Malaysia - RTM) ซึ่งดำเนินการด้านข่าวสาร ภาพยนตร์ และสื่อกระจายเสียง ทั้งวิทยุโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มาเลเซีย เป็นองค์กรของรัฐ สังกัดกรมการกระจายเสียง (Department of Broadcasting) กระทรวงข่าวสาร (Ministry of Information)

ในมาเลเซียมีการเก็บค่าใบอนุญาตสำหรับการมีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เป็นรายปี และนำงบประมาณนี้มาใช้ในการกระจายเสียงของรัฐ ส่วนงบประมาณภาคต่างประเทศได้มาจากการอุดหนุนของรัฐบาล

5.3 หลักการและวัตถุประสงค์

การกระจายเสียงภาคต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เสนอภาพลักษณ์ที่ถูกต้องของประเทศมาเลเซีย ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทัศนะทางสังคม ไปสู่ผู้ฟังภาคพื้นทะเล
2. กระชับสัมพันธ์ไมตรีและดำรงไว้ซึ่งมิตรสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน
3. เพื่อแจ้งเหตุการณ์ล่าสุดที่เกิดขึ้นภายในประเทศมาเลเซีย โดยการเสนอรายการพิเศษสำหรับผู้ฟังชาวมาเลเซียที่อาศัยอยู่ประเทศพื้นทะเล

5.4 เสียงมาเลเซีย ภาคภาษาไทย

เสียงมาเลเซีย ภาคภาษาไทย เป็นแผนกหนึ่งของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ อยู่ในความควบคุมดูแลของสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มาเลเซีย ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ และรัฐเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ และวางนโยบายในการดำเนินงานทั้งหมด

6. สถานีวิทยุเสียงเวียดนาม (Voice of Vietnam - VOV)

6.1 ความเป็นมา

วิทยุเสียงเวียดนามกระจายเสียงครั้งแรก เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ.1945 ด้วยคลื่นความถี่ 32 เมตร โดยใช้อุปกรณ์ของสถานีวิทยุ Bach Mai ต่อมาในวันที่ 2 กันยายน เสียงเวียดนามได้ทำหน้าที่ในการกระจายเสียงคำประกาศอิสรภาพ ซึ่งอ่านโดยประธานโฮจิมินห์ใน Ba Dinh Square

แต่เดิมนั้นสถานีได้ทำการกระจายเสียงในประเทศเพียง 2 ครั้งในแต่ละวัน เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเทคนิคและบุคลากร กล่าวคือมีบุคลากรเพียง 20 คน และมีช่องสัญญาณคลื่นสั้น 5 คลื่น ด้วยกำลังส่งตั้งแต่ 100 วัตต์ถึง 1 กิโลวัตต์ ความถี่ 19, 25, 31, 41 และ 49 แบนด์ มีการออกอากาศรายการในช่วงกลางวันเวลา 11.30 ถึง 14.00 น. และในช่วงบ่ายเวลา 18.00 ถึง 20.30 น. ต่อมาภายหลังได้เพิ่มเวลากระจายเสียงจนถึง 21.00 น. และเพิ่มรายการช่วงเช้าเวลา 6.00 และ 6.30 น. ในการกระจายเสียงนั้นผู้ประกาศจะอ่านอย่างช้าๆเพื่อการอัดเทปเสียงสำหรับผู้ฟังในพื้นที่เขตอื่นๆ ด้วย

สถานีวิทยุเสียงเวียดนาม ดำเนินการกระจายเสียงภายในประเทศ 5 ช่อง และภาคภาษาต่างประเทศ 1 ช่อง สำหรับภาคภาษาต่างประเทศกระจายเสียงภาษาต่างประเทศ 11 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย สเปน ญี่ปุ่น แมนดาริน แคนโตนีส อินโดนีเซีย ลาว เขมร และ ไทย

6.2 หลักการและวัตถุประสงค์

สถานีวิทยุเสียงเวียดนามยึดหลักนโยบายด้านการต่างประเทศที่ว่า ประสงค์เป็นมิตรกับทุกประเทศในโลก (befriending all nations) และทำหน้าที่เสมือนสะพานแห่งมิตรภาพเชื่อมระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศอื่นๆ ทั้งใกล้และไกล⁴⁸

6.3 การบริหาร

ในปัจจุบัน วิทยุเสียงเวียดนาม อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและข่าวสาร เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี งบประมาณด้านการกระจายเสียงภาษาต่างประเทศทั้งหมด ได้รับการอุดหนุนจากรัฐ

6.4 วิทยุเสียงเวียดนาม ภาคภาษาไทย

วิทยุเสียงเวียดนาม ภาคภาษาไทย เป็นแผนกหนึ่งของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ อยู่ในการควบคุมดูแลของสถานีวิทยุกระจายเสียงเวียดนาม (Radio The Voice of Vietnam) ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ และรัฐเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ และวางนโยบายในการดำเนินงาน

⁴⁸ Radio the voice of Vietnam, Fact and figures , on the occasion of the 52th anniversary of radio the Voice of Vietnam, 7 September 1997, p.3.

7. สถานีวิทยุแห่งชาติลาว

7.1 ความเป็นมาของสถานีวิทยุแห่งชาติลาว

John A. Lent (1978)⁴⁹ ได้เล่าถึงประวัติการกระจายเสียงในประเทศลาว ว่า ภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะที่ต้องสู้รบกับเวียดนาม (Vietminh) สื่อต่างๆทั่วไปจึงตกอยู่ การตรวจสอบอย่างเข้มงวดของกระทรวงข่าวสาร (Ministry of Information) สถานีวิทยุแห่งแรกในประเทศลาว ถูกตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1950 ส่งกระจายเสียงด้วยระบบคลื่นสั้น กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์ ด้วยเครื่องส่งที่ได้รับจากประเทศฝรั่งเศส จนกระทั่งเดือนเมษายน 1952 สถานีจึงได้ดำเนินการส่งกระจายเสียงอย่างเป็นทางการ โดย Prince Souvanna Phouma

ในระยะแรกนี้ การกระจายเสียงต่างประเทศยังไม่ได้เกิดขึ้น แต่อย่างน้อยก็มีรายการภายในประเทศที่ชื่อ For Lao People in Enemy Hands (สำหรับประชาชนลาว ในเงื้อมมือของศัตรู) ที่นับเป็นกิจกรรมของกระทรวงข่าวสาร โฆษณาและการท่องเที่ยว (Ministry of Information, Propaganda and Tourism) ในขณะที่ระบบการกระจายเสียงที่เป็นของรัฐมีเพียงแห่งเดียว คือ วิทยุแห่งชาติลาว (Lao National Radio-LNR) ทำให้เกิดสถานีวิทยุเถื่อนที่ส่งกระจายเสียงโดยกองกำลังทหารอีกหลายสถานี

สถานีที่ทำการโฆษณาชวนเชื่อและทำสงครามจิตวิทยา มีอย่างน้อย 3 สถานี ที่ใช้เครื่องส่งคลื่นขนาดกลาง กำลังส่ง 20 กิโลวัตต์ ซึ่งกระจายเสียงโดยกองกำลังทหารในประเทศลาว (The Force Armee Royale) ที่ตั้งอยู่ในเมืองเวียงจันทน์ สุวรรณเขต และ Pakse ส่วนสถานีอื่นๆ ดำเนินการโดย CIA ซึ่งสนับสนุนกองทหารของ วังโป (Vangpao) ในเมือง ลองเชียง (Long Cheng) มีเครื่องส่ง 2 เครื่อง ด้วยกำลังส่ง 5 กิโลวัตต์ กระจายเสียงด้วยระบบคลื่นขนาดกลางและคลื่นสั้น กระจายเสียงไปทั้งในลาว , เวียดนาม, แม้ว, ไทยดำ, และเย้า

⁴⁹ Lent, J, A., Broadcasting in Asia and Pacific, p.121.

ในปี ค.ศ.1972 สถานีส่งที่ใช้คลื่นขนาดกลาง กำลังส่ง 20 กิโลวัตต์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากตำรวจลาว (The Association of Lao Police) ตั้งอยู่ใน Thadeua ได้กระจายเสียงข้ามพรมแดนมายังจังหวัดหนองคาย ในประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศอื่นในแถบอินโดจีน สหรัฐฯ มีส่วนร่วมอย่างมากในการกระจายเสียงของประเทศลาว นับตั้งแต่การให้เครื่องส่งกระจายเสียงในปี ค.ศ. 1954 ,1957 และ1960 และได้นำมาใช้ในกิจการของวิทยุแห่งชาติลาว นอกจากนั้นลาวยังได้รับความช่วยเหลือด้านเครื่องส่งกระจายเสียงจากรัฐบาลอังกฤษในปี ค.ศ. 1964 และได้ถูกทำลายลงในปีต่อมา ภายหลังได้รับเครื่องส่งเพิ่มเติมจากประเทศออสเตรเลียในปี ค.ศ. 1965

ในปีค.ศ. 1966 สถานีวิทยุแห่งชาติลาวได้ทำการส่งกระจายเสียง ตั้งแต่เวลา 6.30-14.00น. และเวลา17.00-23.00น. รายการมีเพลง, เพลงคลาสสิก และเพลงสมัยใหม่ รายการเกษตรกร และรายการในประเทศเวียดนามและฝรั่งเศส ประมาณ 10% ของรายการทั้งหมดเป็นรายการเพื่อการศึกษา

7.2 การบริหาร

สถานีวิทยุแห่งชาติลาว สังกัดกระทรวงข่าวสารและวัฒนธรรม อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ โดยรัฐเป็นเจ้าของและมีกรรมสิทธิ์ รัฐเป็นผู้บริหาร และจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากในประเทศลาว บริษัทเอกชนไม่สามารถขอสัมปทานเพื่อเข้ามาดำเนินกิจการกระจายเสียงได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุแห่งชาติลาวต้องเป็นคนสัญชาติลาวเท่านั้น เจ้าหน้าที่ของสถานีทุกคน ถือเป็นข้าราชการของรัฐ รับเงินเดือนและสวัสดิการจากรัฐ

7.3 หลักการและวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลักในการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ คือการปฏิบัติตามนโยบายด้านการต่างประเทศ สร้างความมิตรกับนานาชาติ และประชาสัมพันธ์กิจการของประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวไปยังผู้ฟังทั้งในประเทศลาว และประเทศเพื่อนบ้าน⁵⁰

⁵⁰ สัมภาษณ์ มาลัยศรี กันยาวงษ์, เจ้าหน้าที่แปลข่าวภาษาไทย ที่สถานีวิทยุแห่งชาติลาว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว , 2 มีนาคม 2541.

7.4 วิทยุแห่งชาติลาว ภาคภาษาไทย

การกระจายเสียงภาคภาษาไทย นับเป็นแผนกหนึ่งของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของสถานีวิทยุแห่งชาติลาว มาลัยศรี กัญยาวงษ์⁵¹ เจ้าหน้าที่แปลข่าวภาษาไทย สถานีวิทยุแห่งชาติลาว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เล่าถึงความเป็นมาของภาคภาษาไทยว่า

“ ภาษาไทยมีมานานแล้ว จำรายละเอียดไม่ได้แน่ชัด แต่ประมาณปี ค.ศ. 1982 “

การกระจายเสียงภาคภาษาไทย นับเป็นแผนกหนึ่งของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของสถานีวิทยุแห่งชาติลาว ในปัจจุบันมีบุคลากรประจำแผนกภาษาไทย จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่อัดเสียงประจำอยู่ที่ห้องอัดเสียง 1 คน เจ้าหน้าที่แผนกภาษาไทยทุกคนเป็นคนเชื้อชาติลาว เช่นเดียวกับกับเจ้าหน้าที่ภาคภาษาต่างประเทศคนอื่นๆ

โครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงระหว่างประเทศ

1. รูปแบบการบริหารงาน

1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่ทำการศึกษาอยู่ในรูปของบริษัท รัฐ เป็นเจ้าของและกำหนดนโยบายหลัก โดยมีกลุ่มผู้บริหารสถานีเป็นผู้ดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย

- สถานีวิทยุบีบีซี บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งอังกฤษ
- เรดิโอ เจแปน บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งญี่ปุ่น

1.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่อยู่ในรูปขององค์กรการกระจายเสียง เป็นองค์กรอิสระ ไม่อยู่ในสังกัดหน่วยงานใดๆ ของรัฐ

- สถานีวิทยุวีโอเอ เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงของ The International Broadcasting Bureau ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งใน The U.S. Information Agency

⁵¹ เรื่องเดียวกัน.

1.3 สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่อยู่ในรูปขององค์กรการกระจายเสียง เป็นองค์กรของรัฐ และขึ้นตรงต่อหน่วยงานของรัฐ

- วิทยุปักกิ่ง สังกัดกรมวิทยุ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ (เทียบเท่ากระทรวง-ผู้วิจัย)
- สถานีวิทยุแห่งชาติลาว สังกัดกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม
- วิทยุเสียงมาเลเซีย สังกัดกรมการกระจายเสียง กระทรวงข่าวสาร
- วิทยุเสียงเวียดนาม สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและข่าวสาร

2. ลักษณะการดำเนินงานของสถานี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถจำแนกลักษณะการบริหารสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ เป็น 2 รูปแบบ

2.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ ที่ให้บริการการกระจายเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนที่ส่งกระจายเสียงแผนกต่างประเทศจะเรียกต่างกันไป เช่น regional service , the overseas service , the external service ส่งกระจายเสียงด้วยภาษาต่างๆ ที่ไม่ใช่ภาษาท้องถิ่นของตน และ การกระจายเสียงภาคภาษาไทยหรือแผนกภาษาไทยนับเป็นแผนกย่อยส่วนหนึ่งของการบริการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ดังนั้นการบริหารงานของแผนกภาษาไทยจึงต้องเป็นไปตามนโยบายของแผนกภาษาต่างประเทศ และสอดคล้องกับนโยบายหลักของสถานีโดยรวม ได้แก่ สถานีวิทยุบีบีซี วิทยุปักกิ่ง เรดิโอเจแปน วิทยุเสียงเวียดนาม วิทยุเสียงมาเลเซีย วิทยุแห่งชาติลาว

2.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ทำหน้าที่กระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ มีลักษณะเป็นองค์กรที่ทำการส่งกระจายเสียงไปยังผู้ฟังต่างประเทศเท่านั้น การบริหารงานแผนกภาษาไทยจะเป็นไปตามนโยบายของสถานี ได้แก่ วิทยุวีโอเอ

3. การดำเนินการกระจายเสียงภาคภาษาไทย

การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ รวมทั้งภาคภาษาไทยจะได้รับการจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานจากสถานี ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนมากจะได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ยกเว้นสถานีที่มีรายได้จากการขายรายการต่างๆ ได้แก่ สถานีวิทยุบีบีซี ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ และได้รับเงินจากการขายรายการของสถานีด้วย ส่วน

เรดิโอเจแปน จะนำรายได้จากการขายรายการมาเป็นงบประมาณในการดำเนินการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบโครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศที่ออกอากาศภาคภาษาไทย

สถานี	BBC	VOA	วิทยุปักกิ่ง	เรดิโอเจแปน	สถานีวิทยุแห่งชาติลาว	เสียงมาเลเซีย	เสียงเวียดนาม
ประเทศผู้ส่งกระจายเสียง	กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ	กรุงวอชิงตันดีซี สหรัฐอเมริกา	กรุงปักกิ่ง จีน	กรุงโตเกียว ญี่ปุ่น	เมืองเวียงจันทน์สปป.ลาว	กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย	กรุงฮานอย เวียดนาม
จำนวนภาษาต่างประเทศที่กระจายเสียง	36	52	43 (ภาษาต่างประเทศ 38 ภาษา และภาษาจีนท้องถิ่น 5 ภาษา)	22	5	8	11
การบริหาร	บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งอังกฤษ ภายใต้การดูแลของ Royal Charter ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยมีคณะกรรมการบริหาร 12 คน แต่งตั้งโดยพระสมเด็จพระราชินีอังกฤษ	the international broadcasting bureau (IBB) ซึ่งเป็นหน่วยงานของ สำนักข่าวสารอเมริกัน ซึ่งเป็นองค์กรอิสระของรัฐ มีคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดี และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา	สังกัดกรมวิทยุ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ การสื่อสาร บริหารงานโดยผู้อำนวยการสถานี ซิอาร์ไอ วิทยุปักกิ่ง ซึ่งต้องผ่านการลงนามโดยนายกรัฐมนตรี	บริษัทวิทยุและโทรทัศน์แห่งญี่ปุ่น (NHK) มีผู้บริหาร 12 คนมาจากการแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา	สถานีวิทยุแห่งชาติลาว เป็นองค์กรของรัฐสังกัดกระทรวงข่าวสารและวัฒนธรรม รัฐเป็นผู้ควบคุมและบริหารงานทั้งหมด	สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ โทรทัศน์ มาเลเซีย (RTM) เป็นองค์กรของรัฐภายใต้การดูแลของกระทรวงข่าวสาร	วิทยุ เสียงเวียดนาม สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและข่าวสาร เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
งบประมาณการกระจายเสียงภาคต่างประเทศ	-งบประมาณกระทรวงการต่างประเทศ โดยผ่านการจัดสรรจากรัฐสภา -รายได้จากการขายรายการ	-งบประมาณรัฐ	-งบประมาณรัฐ	-รายได้จากการขายรายการ หนังสือ และอื่นๆ	-งบประมาณรัฐ	-งบประมาณรัฐ	-งบประมาณรัฐ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบนโยบายของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ

สถานี	BBC	VOA	วิทยุปักกิ่ง	เรดิโอเจแปน	สถานีวิทยุแห่งชาติลาว	เสียงมาเลเซีย	เสียงเวียดนาม	
หลักการ/นโยบาย/ วัตถุประสงค์	หลักการด้านความถูกต้อง เที่ยงตรง และเป็นกลาง	1. วีโอเอ จะบริการ ข่าวที่แน่นอนเชื่อถือ ได้ และเป็นข่าวทาง การ 2. ข่าววีโอเอ จะถูก ต้อง มีความหมาย กว้างขวางและรอบรู้ 3. วีโอเอจะเป็นผู้ แทนสหรัฐอเมริกา มิใช่เฉพาะสังคม ส่วนใดส่วนหนึ่งเท่า นั้น แต่จะเสนอ ความคิดเห็น และ สถาบันสำคัญๆ ของ สหรัฐอเมริกา 4. วีโอเอจะเสนอ นโยบายอันแจ่มชัด และมีประสิทธิภาพ ของสหรัฐอเมริกา และจะเสนอบท วิเคราะห์ที่มีความรับ ผิดชอบและความคิด เห็นเกี่ยวกับนโยบาย	1. แนะนำให้ผู้ฟังทั่ว โลกได้รู้จักกับประเทศ จีนในปัจจุบัน และทั้ง ในประวัติศาสตร์ 2. แลกเปลี่ยนนโยบายของ รัฐบาลทั้งที่เกี่ยวกับ กิจการภายในประเทศ และภายนอกประเทศ 3. เพิ่มพูนความเข้าใจ ของแต่ละประเทศที่มี ต่อจีน 4. ส่งเสริมสันติภาพ และการพัฒนา ของมนุษยชาติ	1. แนะนำให้ผู้ฟังทั่ว โลกได้รู้จักกับประเทศ จีนในปัจจุบัน และทั้ง ในประวัติศาสตร์ 2. แลกเปลี่ยนนโยบายของ รัฐบาลทั้งที่เกี่ยวกับ กิจการภายในประเทศ และภายนอกประเทศ 3. เพิ่มพูนความเข้าใจ ของแต่ละประเทศที่มี ต่อจีน 4. ส่งเสริมสันติภาพ และการพัฒนา ของมนุษยชาติ	1. เคารพต่อเจตนารมณ์ของ สหประชาชาติ และยึดมั่น ในเจตนารมณ์ในการทำ งานอย่างเสรีและยุติธรรม 2. รายงานข่าวทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ ด้วยความรวดเร็วและไม่ บิดเบือน นำเสนอเนื้อหา ที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่น และประเด็นที่กระทบ ระหว่างประเทศ แนวโน้ม ของประชามติของ ประชาชนญี่ปุ่น 3. ทำให้วัฒนธรรมของ ประเทศญี่ปุ่นและ อุตสาหกรรมเป็นที่รู้จัก อย่างกว้างขวาง 4. ช่วยจัดหาข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิงมาสู่ ประชาชนชาวญี่ปุ่นที่อยู่ใน ประเทศต่างๆ	1. ปฏิบัติตามนโยบาย ด้านการต่างประเทศ 2. สร้างความเป็นมิตร กับนานาประเทศ 3. ประชาสัมพันธ์ กิจการของประเทศไปยังผู้ ฟังทั้งในประเทศลาวและ ประเทศเพื่อนบ้าน	1. เสนอภาพลักษณ์ที่ถูก ต้อง ของประเทศมาเลย์- เซีย ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทศนทาง สังคม ไปสู่ผู้ฟังภาคพื้น ทะเล 2. กระชับสัมพันธ์มิตร และดำรงไว้ซึ่งมิตร สัมพันธ์กับประเทศเพื่อน บ้าน 3. เพื่อแจ้งเหตุการณ์ล่าสุด ที่เกิดขึ้นภายใน ประเทศมาเลเซีย โดย การเสนอรายการพิเศษ สำหรับผู้ฟังชาวมาเลเซีย ที่อาศัยอยู่ประเทศพื้น ทะเล	ประสงค์เป็นมิตรกับทุก ประเทศในโลก (befriending all nations)